

Leger i forhold til språkfeil

Korrekt språkbruk er en forutsetning for god og presis kommunikasjon. «I forhold til» er et svært utbredt verbalt ugress. Ikke desto mindre er språk noe ytterst personlig. Å påpeke feil ved andres uttale eller grammatikk oppfattes i beste fall som irriterende eller petimetersk. Jeg ber derfor på forhånd om unnskyldning for denne lille påminnelsen.

Om du reagerte på grammatikken i overskriften, vil du ikke være vanskelig å overbevise: «I forhold til» skal kun brukes i de sammenhenger der det kan erstattes med «sammenliknet med». Det skal ikke brukes som en universalpreposisjon. Fra et intervju: «Som profesjonell vet jeg hva som er min oppgave og hva jeg kan gjøre i forhold til det menneske som søker meg som lege (1)». Ordet «for» skriker i denne setningen etter å få komme på banen. Som en forsmådd benkspiller nærmest kaster «for» skjorten sin i frustrasjon. Det er da ikke pasientens ansvar å kjenne legens oppgaver – diagnostikk eller terapeutiske muligheter. Men det er nettopp det sistnevnte eksempel sier. «I forhold til» er blitt de voksnes «lik-som»; et fyllord som i de fleste tilfeller kun gjør setninger lengre enn de trenger å være. Med alle de korte og korrekte preposisjoner som finnes på norsk er det rart at akkurat denne uttrykksmåten er blitt så utbredt. «I forhold til» virker særlig prevalert i høyere samfunnslag der det forventes at man skal si noe vettugt, som blant leger, politikere og advokater, ja til og med kongelige (2).

Alternative uttrykksmåter

Gode gamle ord som «i», «om», «for», «overfor», «med» og «angående» virker utkonkurrert. Mange andre uttrykk kan også bidra til å hindre ytterligere språklig forflatning, som «når det gjelder», «med hensyn til», «knyttet til» og «hva angår». Disse blir for sjelden brukt, etter min erfaring.

Hvis jeg skulle skrive «NSAIDs er bra i forhold til inflammasjon» ville det vært riktig både med og uten grammatikalske korrekturenmerknings, men hva betyr

setningen? At NSAIDs er et godt alternativ ved inflammasjon, eller at man heller velger ibuprofen enn artritt? Kan jeg skrive «har hudleger kunnskap i forhold til føflekker?» Nei, jeg må bruke preposisjonen «om». Trening er sunt sammenliknet med det å få hjerteinfarkt, men det er uaktuelt å bruke «i forhold til» når jeg skal snakke om slikt. Brukt riktig kan man si at det er for få turnusplasser i forhold til kandidater, men smak på denne setningen fra et journalnotat: «Hjelpen fra Ks første lege bidro heller ikke på noen positiv måte i forhold til hans lidelse.» Her antydes det at Ks lidelse har bidratt positivt, men at legen åpenbart ikke brakte noe til bordet.

Smitte fra engelsk

På engelsk brukes «in relation to» på en måte som dårlig lar seg oversette til norsk, kan dette ha noe av skylden? Leger er visst ikke immune mot suboptimalt språk så lenge feilen forekommer hyppig nok i populasjonen. En rask gjennomgang av tidsskriftet.no avdekker allikevel ingen feil som er alvorlige eller underholdende nok til å ta med her. Møysom redigering luker unna det verste. Dessverre er det ikke mulig å fagfelleverdure samtalen vi har i det daglige.

Forholdsreglene

Per Egil Hegge har dannet begrepet «forholdisme» om den omfattende feilen, og kjemper en stadig kamp fra sin lille spalte i Aftenposten (3). Språkrådet har laget «De ni forholdsreglene» (4). Disse må kunne anses som nasjonale retningslinjer, og bør være obligatorisk lesing for dem som måtte føle seg truffet av denne kommentaren.

Som irritasjonsmoment har nok «i forhold til» relativt beskjedne konsekvenser. Noen tilsynssak vil det ikke forårsake i helsevesenet med det første, heller. Men det er en unøyaktig, unødvendig og forvirrende ordbruk. La oss gjøre som med åttitallets hårfrisyrer eller nittitallets populærmusikk: Bli kvitt det, så fort som mulig. I en kommentar om «i forhold til» av Karsten K. Langfeldt fra Psykologforeningen påpekes bevisstgjøring som eneste antatt virksomme profylakse (5). Så, kjære kolleger: Anse dere som bevisstgjort.

Stian Wendelborg
stian.post@gmail.com

Stian Wendelborg (f.1986) er medisinstudent ved Universitetet i Oslo.

Litteratur

1. Moe TJ. Noen betraktninger. Utposten 2006; nr. 8. www.utposten.no/Portals/14/Utposten06/UP8_06/8%20NoenBetraktninger.pdf [6.8.2012].
2. Alstadheim KB. Alt i forhold til Norge. Dagens Næringsliv 28.1.2012. www.dn.no/forsiden/kommentarer/article2319156.ece [6.8.2012].
3. Hegge PH. Forholdisme. <http://tux.aftenposten.no/spraak/spraak?action=question&id=4561> [6.8.2012].
4. Forholdsreglene. www.sprakrad.no/nb-NO/Klarsprak/sprakhjelp/Le-og-lar/Meir_moro/Forholdsregler [6.8.2012].
5. Langfeldt KK. I forhold til – et virus. Tidsskr Nor Psykologforen 2011; 48: 161. [hwww.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=134666&a=3](http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=134666&a=3) [6.8.2012].

Mottatt 16.4. 2012, første revisjon innsendt 11.5. 2012, godkjent 22.5. 2012. Medisinsk redaktør Raida Ødegaard.

En fornøylig notis i Ugeskriftet

«En sygeplejerske på en afdeling kan skrive, at det går virkelig dårligt. Det bliver i afdelingsledelsens formulering til, at der er nogle problemer, mens hospitalsledelsen

skriver, at de har nogle udfordringer at arbejde med. Når problemet ender i regionen skriver de, at de har nogle perspektiver på en løsning».

Kilden er ifølge Ugeskriftet 9.1.2012 s. 3: «Leif Vestergaard Pedersen, dir. Kræftens Bekæmpelse, i Politiken».